

A TÁBORNOK HALÁLA

(Regényrészlet)

VARGA ZOLTÁN

Azon az emlékezetes, fordulatot jelentő napon vasárnap volt; feleséggel és a gyerekekkel autókirándulásra készülödtünk. Kocsinkat már egészen korán, a még fel sem kelt nap első, előlegezett sugarainál, sátorlappal, takarókkal, ennivalóval raktuk meg; úgy terveztük, hogy egész napunkat a Colorado partján húzódó közeli erdőben töltsük. Szerettem az efféle kirándulásokat: ilyenkor gyakran horgásztam is, nem is annyira a zsákmány reményében, hanem inkább mert szerettem elnézni az egymást lustán továbbtaszigáló zöldesszürke zavaros hullámok játékát s a napfény táncát a pillanatonként változó alakú és nagyságú tükörfelületek mérhetetlen tömegén, élvezni a csendet vagy pedig elnyúltan heverni a fűre terített takarón; két kezemet tarkóm alatt összehfonva, sokszor órákon át az ebből a helyzetből végtelenül magasnak tetsző eget bámultam, s rajta a felhők játékát figyeltem; eközben tíz percre-negyedórára néha még el is szenderedtem, sokszor a szemhéjamra tűző napfény vagy gyermekeim heves veszekedő szóváltása tértített magamhoz. Ilyenkor még a rámnehezedő gondok, szorongató súlyos, megoldásra váró problémák is megszűntek létezni számomra. Az utóbbi években, amióta kényszerből az OBK szolgálatába álltam, csakis ezek a kirándulások jelentették a felüdülés és kikapcsolódás egyetlen lehetséges formáját számomra, azon a héten pedig különösen türelmetlenül vártam már. Az utolsó hónapok minden várakozást meghaladó eredményei, a bennük rejlő lehetőségek felismerése, s a velük összefüggő, egyik pillanatban reálisnak és keresztülvihetőnek látszó, a másikban képtelennek tűnő terveim, valamint a tábornok félrevezetésére irányuló különféle bonyolult manővereim meglehetősen összekavarták és megviselték idegeimet; agyamat sokszor szinte forrni éreztem, néha meg mintha szédültem volna. A környék, ahová mentünk, ez időben még egészen békés volt, harcoknak vagy a nyugtalanság más formáinak még a nyoma sem látszott. Orlando gerillái több száz kilométernyire északra küzdöttek még.

Már a reggeli nap ferde sugaraiban életre ébredő kertvárosban járunk, ahol az úttestet szegélyező dúslombú fügefák, égnek szökkenő és odafenn felrobbanó, zöld rakétává szétbomló karcsú pálmák, virágágyások és — hála az olcsó munkaerőnek — gondosan rendben tartott gyepablák között húzódtak a gazdag városi polgárok villái vagy a féllábbal a városban élő szpáhik bungalowjai, amikor váratlanul az egész utat elállló, sőt a gyepet is ellepő, sűrűn feketéllő tömegre lettem

figyelmes; kocsink hamarosan megrekedt, a továbbjutás teljesen lehetlenné vált. Azonnal éreztem, hogy valami rendkívüli esemény történt. A tömeg nem volt túlságosan zajos, morajlása inkább számtalan letompított, suttogó hangból tevődött össze, de izgatottan hullámozott, mozgott, vonaglott, hol összébbhúzódott, hol széjjelebb gurult, szakadatlanul változtatva alakját és kiterjedését; egyes részei leszakadtak, széteszlottak, de egészében inkább növekedett, mint fogyott, és semmi jelét sem mutatta abbéli szándékának, hogy feloszolva utat engedjen nekünk. A csődület, bár nagyfokú izgatottság jellemezte, inkább tanácstalannak és megdöbbenetnek, semmint felháborodottnak látszott. Az emberek nagyrészt háttal álltak felénk, és valamennyien egy meghatározott irányba néztek; a csoportosulás fortyogó mélyéből csak egyes szőfoszlányok, mondattöredékek jutottak el fülemhez, a csődület okáról alig tudhattam meg belőlük valamit. „Érthetetlen”, „Hihetetlen”, „Hogy történhetett ez?” és hasonló megjegyzések sodródtak felém, de így, eredeti vonatkozásukból kiszakítva, semmit sem mondhattak nekem. De később már összefüggőbb mondatokat is kivehettem: „Csak azt szeretném tudni, mi lesz ebből?”, „Legjobb, ha elmegyünk innen, mert ennek nem jó vége lesz”. Néhány rendőr megkísérelte ugyan oszlásra szólítani a tömeget, de ez, legalábbis egyelőre, teljesen lehetetlennek látszott; ugyanolyan riadtnak és döbbenetnek tűntek, mint mindenki más; láthatólag fogalmuk sem volt, mit is kellene tenniük. Aztán egyszerre, mintha valaki a tábornok nevét mondta volna. Két férfi kászolódtott ki a tömegből; az idősebbik a fiatalabbnak magyarázott: — Ítélt önmaga felett. Szerintem megérdemelte a sorsát. — Aztán a fiatalabbik szólt: — Bizonyára az agyára ment...

Mögöttünk és mellettünk ekkorra már több autó torlódtott össze. Kinyitottam az ajtót, és a mellettünk veszteglő vajszerű túrakocsi vezetőjéhez fordultam: — Bocsánat, nem tudja, mi történt itt tulajdonképpen? Miért van ekkora csődület?

Az öszülő halántékú, bajszos férfi izgatottnak látszott. — Azt mondják, Fernando tábornok, a belügyminiszter, az OBK főnöke felakasztotta magát.

— Fernando tábornok? ... Itt? ...

— Igen... Állítólag ott lóg az államelnök szobrának nyakán... De innen semmit sem lehet látni.

— Ez lehetetlen. Talán valami tévedés az egész.

— Én sem tudom elhinni, de mindenki erről beszél... De az is lehet, hogy valaki tévedésből ismerte fel az öngyilkosban a tábornokot... Bár a villája kétségtelenül itt van a közelben... Nem tudom, megáll az eszem. Azt hiszem, a legjobb lenne, minél előbb távozni innen, de sajnos beékelődöttünk. Mögöttünk is mindenütt kocsik és emberek állnak...

— Add ide a messzelátómat — szóltam a feleségemhez, majd, mikor kezembe adta a távcsövet, amelyet, mivel szerettem a láthatár szemléletébe merülni, általában minden kirándulásra magammal vittem, felkapaszkodtam a kocsi tetejére, ahonnan egészen jól elláthattam a tömeg fölött.

Pár pillanat alatt megtaláltam a szobrot: a jól ismert, mintegy három méter magas, számtalan példányban sokszorosított bronzszobor volt. Miután ebben az időben Amalgámiában törvény írta elő, hogy

minden köztéren vagy nyilvános parkban, sőt minden száz négyzetméternél nagyobb magánparkban vagy díszkertben is, Suareznek szobrot kell állítani, a főváros sok terét és parkját lehetetlen volt mind eredeti, egyedi vonásokat magán viselő önálló műalkotásokkal ellátni, s így a szobrokat négy-öt modell szerint sokszorosították; néhány fém- és gipszöntéssel foglalkozó üzem ily módon busás haszonra tett szert, aminek folytán érthető, hogy ezek tulajdonosai Suarez legodaadóbb híveivé váltak. A hír igaznak bizonyult. A kötél egyik vége a Suarez szobor, a másik pedig a tábornok nyakára hurkolódott. Távcsövemen át tisztán láthattam a tábornok alakját: eltorzult arca és kiöltött nyelve ellenére sem lehetett kétségem személyazonossága felől. Alakja kissé hátrafeszlve követte a szobor formáit, alteste a diktátor pocakjának legelőreállóbb pontjára került, míg lába néhány centiméterrel a szobor talapzata felett szabadon lebegett. Tábornoki díszgyejenruhájában volt, valószínűleg valamennyi kitüntetését magára aggatta, ezekből azonban, egy a mellén függő nagy fehér kartontábla miatt, csak kevés volt látható. A táblán nagy fekete nyomtatott betűkkel írva, néhány szó állt. Messzelátómat a legerősebbre állítva ezt is kibetűzhettem:

EGY SZÁMADÁS VÉGEREDMÉNYE: ÁLDOZATAIM KÖZÜL EGYEDÜL ÉN VAGYOK BÜNÖS.

A nyomtatott betűk alatt a tábornok megszokott aláírása állott; legalábbis, amennyire ebből a távolságból megtudtam ítélni, ugyanolyan volt, mint az, amit egykor a szerződéseim alá írt, s így a hamisítás kizártnak látszott. De különben is lehetetlen volt kétségbe vonni az öngyilkosság valódiságát. Képtelenség lett volna feltételezni, hogy valami ellenálló csoportnak sikerült elhurcolnia otthonából és az éj leple alatt a diktátor szobrára akasztani.

Hihetetlen izgalom vett erőt rajtam. Miközben dermedten, valósággal megbűvölve néztem, már az első másodpercekben belémhasított a felismerés: a BFT ezúttal önmagát múlta felül, minden elképzelésemet meghaladón hatott. Bár voltaképpen nem volt okom a félelemre, tudtam, hogy a szer a szokásos eljárásokkal senki szervezetében nem mutatható ki, s így a lelepleztetéstől sem kell tartanom, térdeim mégis hevesen, majdnem egymáshoz verődve remegni kezdtek, tenyeremen, hátamon és nyakamon rohamszerű hirtelenséggel törtek elő az izzadáscseppek. Néhány pillanatig attól tartottam, leszédülök a kocsii tetejéről, de aztán váratlanul szinte égberagadó diadalérzet kerített hatalmába. Rádöbbsentem, hogy a történelemben egészen egyedülálló, tettelt hajtottam végre: öngyilkosságba kergettem egy hírheft rendőrkapót, a világ egyik legjobban szervezett és legnagyobb létszámú terrorrendőrségének rettegett főnökét, anélkül, hogy saját lelkiismeretén kívül bármiféle más veszély is fenyegette volna.

Mint valami szobor, úgy húztam ki magam és tekintetem szét a sűrűn egymás mellé szorult fejek fölött az autó tetejéről, amely ezekben a percekben sokkal magasabbnak tetszett, mint amilyen valójában volt. Száguldó gondolataim egyikeként az is átfutott tudatom fénykörén, vajon mit szólnának a körülöttem állók, ha tudnák, én okoztam a tábornok halálát. Nem volt egészen tiszta képem a tömeg hangulatáról, lényegében azonban „vegyesnek” látszott: nem ujjongott a tábornok halála felett, de, bár nagyobbbrészt olyan emberekből állt,

akik itt a luxusvillák negyedében laktak, s akiknek érdekeit így a tábornok (illetve mindaz, amit a tábornok képviselt), védelmezte, elkeseredettnek sem látszott; jóllehet a hangulat kiismerhetetlenségéhez és bizonytalanságához nagy mértékben hozzájárult az is, hogy őszinte véleménynyilvánításra csak nagyon kevés ember merete elszánni magát, s ezért mégis inkább arra a feltevésre hajlottam, hogy az összeverődtek többsége magában inkább örömmel vette tudomásul a váratlan és valamennyiüket ámulatba ejtő eseményt. Feltevésemet az is alátámasztotta, hogy életemben még sohasem találkoztam olyan emberrel, aki, ha teljes biztonságban érezte magát, rokonszenvvel nyilatkozott volna a tábornokról s általában az OBK felől. Az olyanféle intézményeket, mint az OBK, valami anarchisztikus ösztöntől vezérelve még akkor is gyűlölik az emberek, ha különben tudják róla, hogy érdekeit, biztonságukat védelmezi és sem magának az intézménynek, sem azok tagjainak pusztulása felett nem éreznek különösebb megindultságot. Mindezt figyelembe véve úgy éreztem, a tömeghangulat inkább mellém állna, mint ellenem fordulna, ha közölném a tényállást, miszerint titokzatos csodaszeremmel én idéztem elő a tábornok halálát, bár ezzel egyidőben persze azt is világosan láttam, hogy senki egyetlen árva szót sem hinne nekem, és egyszerűen feltűnésvágyó mániákusnak tartanának. De ennek ellenére hevesen birkóznom kellett a vágygal, amely beszélni készített, talán azért is, mert a kocsitetején állva helyzetemben volt valami a tömeg fölé magasodó szónok helyzetéből, sőt rögtönzött emelvényemnek volt egy bizonyos sajátosan forradalmi íze is, ami az utcai zavargások és tüntetések, számomra csak közvetetten ismert, képét idézte fel, bár ugyanakkor valahogy annak torzképét is jelentette: mint később nem kis keserűséggel állapítottam meg, egész helyzetemre nézve volt abban valami szimbolikus, hogy a körülöttem állók legnagyobb része tudomást sem vett rólam, s nekem háttal állva, velem egy irányba nézett, arrafelé, ahol a tábornok holtteste függött. Mindennek dacára mégis szerettem volna néhány szót szólani, ha nem is arról, hogy én okoztam a tábornok halálát, hanem csak éppen méltatni az eseményt, és az elkövetkező szabadság közeledtét jósolgatni. Szétvetett lábbal, ökölbe szorított kézzel álltam, és nincs kizárva, hogy valóban elkövetem ezt az örülséget, ha az OBK közeledő riadóautóinak szirénája észre nem térít. Sietve másztam le a kocsitetejéről, és a feleségem mellé ültem.

Feleségem egész másképp fogta fel a helyzetet. — Menjünk innen — kérlelt riadtan. — Ez rettenetes. Ebből nagy baj lesz.

— Teljesen körül vagyunk fogva. Sem előre, sem hátra nem szabad az út. Egy ideig még várunk kell.

— Pedig én nagyon félek.

— Mitől? Semmi okod rá.

— Miattad — szólt, idegen nyelvre fordítva a szót, mert a beosztással és munkámmal kapcsolatos dolgokról a gyerekek előtt csakis így beszélünk. Bár a BFT-ről és a vele folytatott kísérletekről tudott egyet-mást, a szer hatására házunkban végbemenő eseményekről pedig mindenekelőtt ő tájékoztatott, arról, hogy a tábornokot is kezelésbe vettem vele, nem volt tudomása. — Az emberek mintha örülnének a tábornok halálának.

— Ezek nem is örülnek igazán. Ha valamelyik nyomornegyedben kötötte volna fel magát, az lett volna az igazi. De egyébként én is örülök. Bárcsak valamennyi emberét is látni látnám.

— De te... akárhogy gyűlölöd is őket, mégiscsak közéjük tartozol, s ha nekik végük lenne, akkor te is... — Hirtelen elhallgatott, és halálápadt ijedtséggel nézett rám.

— Ne izgasd magad — szoltam nyugtatgatva. — Még ha meg is történhetne ilyesmi, az még nagyon messze van... Bár meglehet, előbb következik be, mint gondolnánk. Könnyen megeshet, hogy egyik napról a másikra, volt OBK, nincs OBK. És még csak fel sem kell akasztani őket.

— Miket beszélsz?...

— Nagyon jól tudom, mit beszélek. Arról van szó, hogy egyszer talán ők maguk fogják felakasztani magukat, ugyanúgy, ahogy most a tábornok tette. — Diadalmasan felkacagtam; valósággal mámorosnak éreztem magam.

Feleségem csak most rémült meg igazán; arca elzöldült, tágult pupillával, remegő szájjal meredt rám. Súgva kérdezte: — Mondd, mit tettél a tábornokkal? Mit adtál neki?

— Csak a kedvenc konyakját, mint máskor is, ha meglátogatott. — De arcomon diadalmas vigyor futott szét; a legszívesebben győzelmi táncot jártam volna.

Feleségem a halántékára szorította kezét. — Szóval ezért?

— Hát persze... Bár megvallom, ilyen sikerre magam sem számítottam. Inkább csak tréfának szántam az egészet... Na mi az? Még csak nem is gratulálsz nekem?...

— Nem tudom... Én most is csak félek... Hogy tehetnél ilyet?

— Nem tudtam, hogy ez lesz a következménye. Mondom, hogy félig-meddig tréfa volt. De most nem bánom, hogy így történt... Csak nem sajnálsz?

— Nem... De ha rájönnek?

— Kizárt dolog. Magyaráztam már neked, hogy a BFT a szervezetben nem kimutatható. Akár valamennyiüket elintézhethém, anélkül, hogy bárki is sejténé, mi okozza az általános öngyilkossági járványt. — E pillanatban kicsit talán megszédültem az eredménytől és túlbecsültem a szer hatását, ezt azonban, szinte rögtön ezután, magam is megéreztem. További terveim különben is egészen kódös formában éltek még csak bennem. — Egy jó részük mindenestre megtenné — tettem hozzá bizonytalanul.

— És te azt hiszed, azok, akik a helyükbe lépnének, illetve átvennék a hatalmat, megbocsátának neked, hogy az OBK-nak dolgoztál? Még ha be is bizonyítanád nekik, hogy kényszerből tetted?

— Nem tudom — szoltam tompán, miközben a riadóautók erősödő szirénázását figyeltem —, valószínűleg értékelnék a nekik tett szolgálatokat... De a saját sorsom most nem is érdekel túlságosan... Na de nyugodj meg. Hála nagyra becsült bajtársaimnak, a tömeget hamarosan feloszlatják...

Ekkor már hallatszott, amint a riadóautók csikorgó fékekkel megállnak a tömeg szélén; a hangosanbeszélők bömbölő hangon oszlásra szólították fel a tömeget. Az összeverődött emberek először haboztak egy kicsit, de aztán, alapjában véve kiábrándító szófogadással, enge-

delmeskedtek. Egyesek a közeli házak becsapódó kapuszárnyai mögött tűntek el, mások sietve, behúzott nyakkal a dolguk után mentek, megint mások viszont távolabb, kisebb csoportokba verődve megálltak, és úgy nézték, amint az OBK géppisztolyos emberei körülveszik a tömeg szorításából kiszabadult Suarez-szobrot. A szobrot körülálló fegyveresek néhány percen át úgy hatottak, mint valami lincselők, akik felakasztott áldozatukat veszik körül. Először a táblát akasztották le néhány főnökük nyakáról, aztán a holttestet vágják le és hordágyra helyezve egy, a szobor közelébe faroló halottszállító kocsiba csúszatták. Arcuk, bár távcsövemen át figyeltem őket, lényegében kifejezéstelennek látszott vagy csak egészen kis mértékben tükröződött rajtuk valami döbbenetféle — nyilván mert annyira készületlenül érte őket, hogy képtelenek voltak bármit is érezni, úgyszólván semmivel sem árulták el, miként értékelik magukban ezt a váratlan és példa nélküli eseményt. Amikor meggyőződtem, hogy mögöttem már szabad az út, lassan faroltatni kezdtem a kocsit, majd megfordulva, mellettem rémültől dermedt feleségemmel s mögöttem az elfuccsant kirándulást sirató gyerekeimmel, visszaindultam a város központja felé. Tudtam, hogy a kirándulás során képtelen lennék nyugodtan pihenni, s különben is tudni szerettem volna, mi történik a meglepődött és elképedt város falai között.

Az ekkor már teljes reggeli fényben fürdő külvárosi utcák, melyeken végighajtottam, egyelőre még nem nyújtottak különösen szokatlan képet; s tejet és kenyeret szállító kocsik ugyanúgy végezték szokásos reggeli küldetésüket, mint máskor, s a rikkancsok is éppúgy kiáltozták a reggeli lapok címeit, kissé rekedt vagy szándékosan torzított hangon, s ha röviddel előbb felfedezett, egyelőre még beláthatatlan következményeket maga után vonó, még mindig hihetetlennek tűnő eseményről mit sem tudok, a kisebb-nagyobb csoportokba sűrűsödő emberek és izgatott-megszéppent viselkedésük talán fel sem tűnnek nekem, így azonban egy pillanatig sem lehetett kétséges, miről folyik a szó közöttük. Ezenfelül azonban, legfeljebb csak a szokottnál (ami persze szintén nem volt kevés) nagyobb számban látható rendőri és OBK egyenruha volt szembetűnő, s árulta el az egyensúlyából kibillent helyzetet. De a belvárosban már komolyabb megdöbbenésről és riadalomról árulkodó kép fogadott: lépten-nyomon rendkívüli biztonsági intézkedések jeleire lettem, csakhogy ezeket az intézkedéseket, mintha nem is valami tényleges és közvetlenül fenyegető, hanem inkább csak feltételezhető veszély ellen fogatosították volna, s mintha zavarodottan kapkodó belső pánik diktálta volna őket. Bár nagyobb vagy éppen fenyegető magatartást tanúsító csoportosulásokat itt sem láthattam, mégis hol itt, hol ott bukkant fel egy-egy rendőrségi kocsi vagy az OBK valamelyik páncélautója: szakadatlanul vinnyogó szirénáik mintha (nekem legalábbis így tűnt) félelemmel átítatva vonítottak volna; a középületek előtt a rendőrök és az OBK emberei sorfalat álltak, holott a szóban forgó épületeket nem fenyegette semmilyen látható veszély; az alighogy kinyitott kávéházakból, cukrászdákból és egyéb szórakozóhelyekről éppen most terelték ki a vendégeket a különböző rendfenntartó közegek, a helyiségek bezárására kényszerítve a tulajdonosokat. Időnként hangosanbeszélővel felszerelt autók kerültek elém, és rekedt hangon közölték a lakossággal, miszerint: FERNANDO TÁBORNOK, HAZÁNK BEL-

ÜGYMINISZTERE VÁRATLANUL ELHUNYT. KORMÁNYUNK ORSZÁGOS GYÁSZT RENDELT EL. A gyász időtartamáról, még kevésbé pedig a halál okáról, egyetlen szót sem szóltak. Szemmel látható volt, hogy még a „legfelelősebb” személyek sem tudják, mit is kellene tenniük, s ezen, tekintettel arra, hogy a bekövetkezett esemény a történelemben a szó legszorosabb értelmében példa nélkül állt, cseppet sem szabad csodálkozni.

Hazaérve bekapcsoltam a rádiót, amely legnagyobb csodálkozásomra egy ideig még az előre jelzett vasárnap délelőtti műsort sugározta, de aztán az adás hirtelen mégiscsak megszakadt, majd pár percnyi szünet után, minden külön bejelentés nélkül Beethoven ismert gyászindulójának dallama csendült fel. Végláthatatlannak tűnő időn át egyre csak ezt ismételték, valahányszor a lemez lejárt, rögtön újra előről kezdték, s csak néha szakították meg, amikor is a hangosanbeszélő révén már ismert kétmondatos közleményt olvasták be. Kommentárt vagy valamiféle nekrológot hosszú időn át egyáltalán nem fűztek hozzá. Bizonyára felsőbb utasításra várnak, állapítottam meg, úgy látszik azonban, egyelőre még a legilletékesebbek sem tudják, mivel magyarázzák a történeteket, valószínűleg éppen most latolgatják, milyen megokolás látszik a legelfogadhatóbbnak. Végre aztán néhány perccel tizenegy után az államelnök rövid beszédét közvetítették; hangja valahogy fakónak és megrendültnek tűnt. Fernando tábornok haláláról a leginkább kéznél levő, sőt az egyedül elfogadható magyarázatot adta. Miután semmiképpen sem titkolhatta el, beismerte az öngyilkosságot, de egyben azt is bejelentette, hogy a tábornok, akit „a haza mindhalálig hű” fiának nevezett, tettét „elborult elmével” követte el, s ugyanakkor azt is hallgatói tudtára adta, hogy a tragikus esemény semmiféle más okkal való magyarázatát nem tűri el, majd azokkal szemben, akik a tábornok halálának körülményeit, maguknak tőkét kovácsolva, rendfelforgatásra és a haza elleni izgatásra igyekeznek felhasználni, természetesen „kérlelhetetlenül szigorú” megtorlást helyezett kilátásba, végül pedig közölte, hogy belügyminiszterré és a biztonsági erők új parancsnokává Emilio ezredest nevezi ki. Lényegében ezt vártam, szögeztem le magamban, miután a nyilatkozatot végighallgattam, ezért ugyan kár volt ilyen sokáig várakoznom. Nem sokkal később egyhetes országos gyászról olvastak fel közleményt: eszerint a szórakozóhelyeket bezárják, a nyilvános rendezvényeket nem tartják meg, a középületek lobogóit pedig félárbocra eresztik; a gyász tartama alatt az ország minden polgára csakis úgy léphet az utcára, ha előzőleg, ősi amalgám szokás szerint, olajjal elkevert hamuval egy kört rajzol a homlokára; a rendelet megszegőivel szemben magától értetődően szigorú büntetést helyeztek kilátásba. Estefelé Umberto érsek nyilatkozatát olvasták fel, amely szerint, noha a tábornok önkezével vetett véget életének, az Egyház ezúttal kivételt tesz és érdemeire való tekintettel, valamint figyelembe véve, hogy tettét *elborult elmével* (ezt a következő napokban hivatalos részről még véletlenül sem mulasztották el hangsúlyozni) követte el, hajlandó teljes gyászpompával eltemetni.

De egyelőre ez volt minden. Az ablakon kipillantva, az utca képe a kezdeti felbojdutság után most szinte kihaltnak látszott. Leginkább csak különféle egyenruhába bújtatott alakokat láttam; bár kijárási tilalmat nem rendeltek el, az emberek nagy része nyilván úgy vélte,

jobb, ha nem mutatkozik feleslegesen az utcán, s lehetőleg semmibe sem keveredik. A már említett egyenruhás alakokon kívül jóformán csak néhány munkáskülsőjű embert figyelhettem meg, vödörrel és vékony ecsettel kezükben lóholni ide-oda; mint később megtudtam, mintegy az államfő gyászának jeléül, olajos hamuval kenték meg Suarez szobrainak homlokát, ami, figyelembe véve a szobrok számát, nem éppen csekély munka volt, s így érthető, hogy az illetékesek egész kis munkabrigádot mozgósítottak erre a célra.

Másnap reggel azonban különös meglepetés ért: a postás levelet hozott. Feladóként egy ismeretlen név szerepelt, de mikor a borítékot feltéptem, a géppel írt sorok alatt megdöbbenve ismertem fel a tábornok aláírását. Amennyiben még voltak kételyeim az iránt, hogy tettét a BFT hatására követte el, úgy azok az alábbi néhány sor hatására végleg szertefoszlottak:

Kedves Morena!

E néhány sor kézhezvételekor bizonyára rég értesült már arról az örvendetes eseményről, ami remélhetőleg kissé felkavarja majd a kedélyeket (ezért is választottam ennek a minden után pontot tevő aktusnak ennyire látványos módját), s talán másokban is megmozgatja azt, ami (nem írom le ezt a szót, amit világeletemben utáltam) az utóbbi napokban érthetetlen okokból, megvallom, teljesen akaratom ellenére mozdult meg bennem. Hivatalosan bizonyára örültnek nyilvánítanak majd, s bár ezt nyilván csak nagyon kevesen fogják komolyan venni, a maga számára külön is szeretném hangsúlyozni épelméjűségemet. Mindössze arról van szó, hogy egyszerre ráébredtem emberi művoltomra s egyben arra is, hogy rég magam mögött hagytam már azt a pontot, ahol most végrehajtandó tettemen kívül ennek igazolására bármit is tehetnék. De a maga számára talán még van visszaút. Az Alkimista Akciót minden rendelkezésére álló eszközzel igyekezzen elszabotálni. Üdvözléssel

Fernando

De a tábornok halála okozta oly sóváran várt megmozdulás kezdetben mintha elmaradt volna. Hála az eseményt követő ámult és döbönt csendnek, amikor is meghökkenéséből még senki sem ocsúdott fel annyira, hogy a számára kínálkozó kivételesen kedvező propagandalehetőségeket, kihasználja, az ezután következő első napok kegyeletteljes színjátékai olyannyira simán, mondhatnám, olajozottan mentek végbe, hogy (nyilván követelődzőn ágaskodó türelmetlenségemtől nyugtalanítva) lassan már attól kezdtem tartani, ez az inkább csak véletlenül kiváltott csodálatos esemény nem is von olyan visszhangot maga után, mint amilyenre az első pillanatban számítottam, s amit a levél tanúsága szerint, elhatározásakor maga a tábornok is valószínűnek tartott. A tábornok holttestét a Szent Pál mecsetben, közvetlenül a főoltár közelében, az óriási, több száz éves, aranylemezekkel borított Buddha-szobor lábainál ravatalozták fel; körülötte kétszáz kopaszra nyírt láma szolomázott szüntelenül, fojtó tömjénfüstben, zengő orgonaszó mellett, s a temetési hátralevő két nap alatt mindenki leróhatta végső tiszteletét a tábornok iránt. Bár akárki a ravatalhoz mehetett, hogy néhány szál virágot tegyen a koporsóra vagy annak közelébe, a temetés rendező-

sége láthatólag számolt az esetleges provokációk lehetőségével, mert a gyászházába öltöztetett OBK legények háromnál több embert nem engedtek egyszerre a mecsetbe lépni, s ünnepélyesen komor arcuk maszkja mögül áruló módon minduntalan elősandítva, árgus szemekkel még ezek minden mozdulatát is figyelemmel kísérték. De a kiválóan működő hatalmi gépezet nemcsak az esetleges botrányok elkerüléséről gondoskodott, hanem magukról a kegyeletis tiszteletüket leróvók tömegeiről is. A kormány ugyanis egyszerűen rendeletet adott ki, amely szerint minden egyes háztömbből legalább három ember köteles a mecsetbe záródokolni. Hogy aztán az így megszervezett akció nélkülözött minden spontaneitást, azzal az illetékesek természetesen mit sem törődtek; rég megszokták már, hogy az ilyenféle apróságokat, szórakozott nagyvonalúsággal keresztülnézve rajta, egyszerűen figyelmen kívül hagyják.

Ugyancsak ilyen és hasonló intézkedéseknek, na meg a kíváncsiságnak volt köszönhető, hogy Amalgámia nagy halottját hatalmas tömeg kísérte utolsó útjára. Ami a gyászmenetet illeti, a résztvevők és szemtanúk egyöntetű véleménye szerint ünnepélyes, komor pompájához foghatót Amalgámiában még sohasem láttak. A koporsót, amiként ez a tábornokhoz hasonló rangú halottakat megilleti, természetesen hat fekete lóval vontatott ágyútalpon szállították ki a főváros legelőkelőbb temetőjében álló, kizárólag a nemzet nagy halottai számára fenntartott mauzóleum felé. A menet legdíszesebb része közvetlenül a szarkofág után következett: itt, tarka templomi zászlóktól körülvéve, aranyozott baldachin alatt, festői ruhákba öltözött legkülönbözőbb rendű és rangú egyházi méltóságok kíséretében Umberto érsek vonult. Utána a legmagasabb rangú államférfiak és tábornokok társaságában, tábornagyi díszegyenruhában, rendjelek sziporkázó tömegétől elfedett mellel, maga Suarez következett; ellenzős sapkáját, mintegy a kegyelet kifejezéseképp, pocakja alatt összefont fehér kesztyűs kezében vitte, tarkóján szürkülő hajkoszorúval körülövezett fején a napfény csillogott. De mindennél sokkal érdekesebb volt az az intézkedés, amellyel a diktátor és legközelebbi munkatársai élete, illetve testi épsége megóvásának kérdését oldották meg; ez ugyanis, mély meggyőződés szerint, zsenialitásában egyenesen páratlan volt. Noha természetesen a nagy számban felvonuló fegyveres testőrség sem hiányozhatott a közelükből, a nemzet elhivatott vezetőinek kis csoportját látszólag csupán eleven gyászkeretként négyszöget alkotva, gyászházába öltöztetett gyerekek védőfala zárta körül, aminek következtében, annak az esetleges merénylőnek, aki a rendőrordonon és a testőrök sorsfalán áttörve arra szánta volna magát, hogy az államfőre és munkatársaira, mondjuk, egy bombát dobjon, saját életének feláldozása mellett még azt is vállalnia kellett volna, hogy 10—12 éves gyermekek gyilkosa legyen. Nem tudom, vajon ez az ötlet magától Suareztól származott-e, de amennyiben igen, úgy nyilvánvaló, hogy a tábornoknak cseppet sem volt igaza, amikor az államelnök szellemi képességeiről oly kicsinylőleg nyilatkozott.

A temetőben, a mauzóleum előtti gyászszerartást Umberto érsek személyesen celebrálta, s a búcsúztató beszédet, amelyben a tábornok lelkiismeret-furdalás miatt elkövetett öngyilkosságát az ördög művének nevezte, szintén ő maga mondta el. — Mert máskülönben, ő testvéreim Allahban — mondotta az agg főpap táskás, hályogos szemét az ég felé fordítva —, hogyan is történhetett volna meg, hogy hazánknak ez a hű

fia, ez az oly tiszta férfiú, aki egész életét a hazának, s mert a kettő ügye egyet jelent, bizvást mondhatjuk, mindenható teremtnöknek szentelte, utolsó soraiban olyasmit állít, hogy ő maga bűnös, áldozatai, a haza ellenségei pedig ártatlanok voltak. Ő testvéreim, a sátán kiszámíthatatlan és csendben rágó szű gyanánt, mindig éppen ott végzi alattomos bomlasztó munkáját, ahol a legkevésbé számítnak rá... — A szarkofág elhelyezése után Suarez beszélt az ekkor már inkább nagygyűléssé alakult gyászmenet résztvevőikhez; testőreinek gyűrűjéből éppen csak feje látszott ki. Tompa, sőt időnként meg-megremegő hangon méltatta az elhunyt érdemeit, majd kifejezte meggyőződését, hogy az amalgám nép óriási többsége, mint mindig, most is mellette áll, s nem ül fel azoknak az elemeknek, akik a tábornok halálát, annak különleges körülményeiből képtelen következtetéseket levonva, a nemzet megbont-hatatlan egységének bomlasztására igyekeznek felhasználni, végül pedig arról beszélt, hogy a tábornok halála folytán beállott pótolhatatlan veszteség pótlása érdekében, hazánk minden polgárának kétszeres odaadással kell teljesíteni kötelességét. Az emberek a helyzet komolyságához illő, félig lehunyt szemű, ünnepélyes arccal hallgatták, de közben minduntalan rakoncátlan fintorokba törekvő ajkukat igyekeztek kordában tartani. Kutatón néztem végig rajtuk; néha azt reméltem, valaki talán elveszti önuralmát, és hangos megjegyzést téve, végre lökést ad annak a folyamatnak, melynek csirái kétségtelenül ott rejlettek a jelenlévők túlnyomó többségének lelke titkos rekeszében, de semmi sem történt. Bár nem is számítottam semmire, a jelenlévők kínos igyekezete, hogy ünnepélyes komolyságuk, sőt meghatottságuk látszatát mindenáron megőrizzék, mégis mérhetetlenül kiábrándítóan hatott rám. Mialatt, arcomon magam is egy bizonyos tiszteletteljes komolyság lárvájával, lopva a körülöttem állók arckifejezését tanulmányoztam, agyamon minduntalan az a gondolat futott át, vajon mi lenne, ha az itt megjelent valamennyi ember vérében kellő mennyiségű BFT keringene és a maga törvényei szerint befolyásolná agyvelejük és egész idegrendszerük működését. Vajon akkor is ilyen csendben állnának-e és hallgatnák végig az érsek és a diktátor bárgyún hazug szavait, vagy pedig feltámadt igazságérzetük, minden veszélyt semmibe véve cselekvésre készítetné őket?... Na mindegy. Lehet, hogy nemsokára ezt is megtudhatom...

Mert természetesen magam is ott voltam a gyászmenet résztvevői között. Miután megbízatásom az OBK-nál titkos volt, „hivatalos” munkahelyem keretében, az egyetem tanárainak társaságában vonultam fel; egykori kartársaim kifejezéstelen arccal haladtak mellettem, éppen csak üdvözöltek, sőt mintha igyekeztek volna elhúzódni tőlem, amin alapjában nem is csodálkoztam különösebben, hiszen tisztában voltam vele, hogy nagyon jól tudják, az OBK szolgálatában állok. Persze, gondoltam nem minden keserűség nélkül, a tudomány árulójának, közönséges vagy inkább különleges pribéknek hisznek, azt pedig igazán nem sejthetik, hogy ezt az egész felemelő rendezvényt végeredményben nekem köszönhetik. De egyszer majd ezt is megtudják... Időnként azonban csüggedés fogott el: Miért vagyok olyan biztos ebben? Hisz könnyen meglehet, hogy sohasem bizonyíthatom be nekik... De aztán csak legyintettem: ez sem számít, amit tettem, nem az elismerésükért tettem, s amit ezután teszek, azt sem azért teszem majd. Persze, feltéve ha módom lesz rá, hogy tervemet végrehajtsam...

De a tábornok halála mégsem maradt minden következmény nélkül. Néhány napon belül megmutatkozott, hogy vannak a városban olyan erők, amelyek felismerik, milyen kedvező talajt biztosít számukra ez az esemény. Reggelenként néha plakátokat lehetett látni, melyeket titkoszatos kezek ragasztottak a falakra, rajtuk a következő és egyéb hasonló szövegek állottak: „Fernando tábornok öngyilkossága azok szemét is felnyitotta, akik eddig vakok voltak”, „Fernando tábornok ítélte önmaga fölött. Halála az egyedüli tömeggyilkoshoz méltó halál volt. Hát a többi mikor következik? Örülnénk, ha nem kellene bepiszkítani a kezünket.” Egy reggelen arra ébredtünk, hogy ismeretlen tettesek nagy fehér kartontáblákat akasztottak az államfő vagy tíz legnagyobb szobrának nyakába; hatalmas betűkkel valamennyin azonos szöveg állt: **FERNANDO TÁBORNOK MÁR TÜRELMETLEN. MIRE VÁRSZ MÉG?** A Nemzeti Büszkeség Pártja erre lelkes tagokból önkéntes szoborőrséget szervezett: esténként felfegyverzett polgárok vették körül a köztisztelőben álló műalkotásokat, hogy, miként hivatalosan mondták, megvédjék Almagámia legnagyobb fiának szobrát a megbecstelenítéstől. Ennek ellenére rejtélyes módon még néhány szobor nyakába tábla került, úgyhogy végül maga az OBK volt kénytelen kezébe venni őrzésüket. A városban működő kétségtelenül kitűnően szervezett földalatti erők ezután már nem férhettek a szobrokhoz, ellenben pár nap múlva nagyszámú falragasz és röplap árasztotta el az utcákat, valamennyin ugyanazzal a gúnyrajzzal, amely Suarezt ábrázolta, amint saját szobrának nyakán lóg; a mellékelt kísérőszöveg csak ennyi volt: „Ahogy mi elképzeljük”. Néha krétával irkálták a falakra: „Emlékezzetek Fernando tábornokra” vagy csupán: „Fernando tábornok”. Máskor Orlando Kabbalát a hegyekben harcoló gerillák vezérét és az Ellenállók Arcvonalát éltették. Az első tüntetésre körülbelül egy héttel a temetés után került sor. A táblákkal felvonuló elszánt kis csapatot hamar szétkergették, néhány embert pedig le is tartóztattak közülük. Mégis: végre a főváros területén is megmozdult a föld.

Az itt említetteket azonban, inkább csak hallomásból ismerem, mert a fővárosban lejátszódó eseményekkel rövidesen minden személyes kapcsolatom megszakadt. Két nappal a temetés után Emilio ezredes hívott magához. A tábornok egykori ablaktalan szentélyében fogadott; a hatalmas íróasztal mögött idegenül, szinte bántóan szokatlanul hatott, úgyhogy néhány ízben egyenesen azon kaptam magam, hogy titokban a tábornokot kívánom vissza. Vele szemben legalább egy bizonyos cinizmust engedhettem meg magamnak, állapítottam meg némi önsajnálattal, de ez akkora barom, hogy a rendszer hivatalos szentségeit és különböző ceremóniáit komolyan is veszi. Az a tény egyébként, hogy bár abból a bizonyos konyakból éppúgy ivott, akárcsak maga a tábornok, de a BFT hatásának rajta semmi nyoma sem mutatkozott, szintén ezekkel a tulajdonságokkal függött össze, s így ezen már kezdetben sem csodálkoztam túlságosan. Rég tudtam róla, hogy annyira rendíthetetlen híve Suareznek, hogy lelkiismeretét (ha egyáltalán van neki) tulajdonképpen a diktátor személye helyettesíti, aminek következtében bármit tegyen is az elnök érdekeinek védelmében, tetteit egyéb szemszögből sohasem teszi górcső alá, s így eszébe sem juthat helyességükben kételkedni. Láthatóan ideges volt és hogy idegességét leplezhesse,

mindenáron ellentmondást nem tűrően erélyesnek és kérlelhetetlenül szigorúnak igyekezett látszani.

— Maga miért nincs a munkahelyén? — kérdezte éles hangon, patogón ropogtatva a szavakat. Szúrós tekintettel, orra felett két mély, függőleges ráncba vont homlokkal nézett rám, s miközben beszélt, száját két sarkán összeszorítva, csak középütt nyitotta ki.

— Mert a kocsi eddig még nem jött értem, hogy a várba vigyen — válaszoltam kissé szorongva. Nem a lelepleztetéstől tartottam, csupán amiatt aggódtam, sikerül-e őt is legalább egy bizonyos ideig félrevezetnem s további terveim megvalósításához ezáltal időt nyernem, ami most mindennél fontosabbnak látszott.

— Akkor miért nem jelentette ezt nekem?

— Mert úgy véltem, hogy idővel majd csak eszükbe jut. Gondoltam, jobb ha nem zavarok, hiszen a mindannyiunk által ismert tragikus esemény miatt, bizonyára nélkülüm is elég nagy a zűrzavar.

Szavaim kissé mintha elbizonytalanították volna, s láthatólag megingatták újdonsült helyzete folytán nyilván még amúgy sem túl nagy önbizalmát. Némileg más hangon folytatta. — Éppen emiatt a zűrzavar miatt van most önre szükségünk. Mindannyiunk tábornagyának, Suarez államelnöknek ugyanis az a kívánsága, hogy az országban tapasztalható nyugtalanság miatt, legalább itt a fővárosban, ahol erre már most is megvan a lehetőség, gyorsított ütemben hajtsuk végre az Alkimista Akciót. Haladéktalanul meg kell kezdeni a szer nagyüzemi gyártását, és amilyen gyorsan csak lehetséges, a főváros vízhálózatába kell juttatni. Elnökünk, s természetesen magam is osztom meggyőződését, erősen reméli, hogy ezáltal sikerül a fővárosban a teljes nyugalmat helyreállítani.

Megvallom, erre nem számítottam, s az előbb még komolyan reméltem, hogy némi időt még mindig sikerül nyernem. A parancsoló hang hatására most mintha fejbe ütöttek volna. Pár pillanatig sápadt meg-hökkenéssel néztem az ezredesre. — Ezredes úr meg sem kérdi, lehetőség van-e már erre?

A továbbra is minden ellenkezést csírájában agyonlapítónak tűnni akaró hangon most tisztán észlelhetően szivárgott át a kétségbeesés. — Erre *kell* lehetőségnek lenni. Feltétlenül kell lennie!

Izgalma, ha csupán átmenetileg is, de némiképp helyrebillentette magabiztosságomat. — Nekem is ez a véleményem, csak sajnós a lehetőségek nem mindig hajlandók a mi akaratunknak engedelmeskedni.

Izgalmába most bizonyos felháborodottan számonkérő hangszín is elegedett. — De hát mi lehet itt még hátra? Hisz amikor nemrég itt jártunk, ön már át is adott a szerből egy csomagot Fernando tábornoknak. Kipróbáltuk, és tökéletesen bevált. Az a szakasznyi katona, akinek beadtuk, a szó legszorosabb értelmében gondolkodás nélkül teljesítette parancsainkat. Még egy magas lánggal égő tűzfalon is átgázoltak. Néhányan súlyos égési sebeket is szenvedtek. Pedig máskülönben igen megbízhatatlan egység volt, amelyen a bomlasztás súlyos tünetei mutatkoztak, éppen ezért is próbáltuk ki rajtuk. Ha jól tudom, éppen maga tanácsolta ezt.

— Csakhogy néhány hónapra mégis szükségem lenne. Tanulmányoznom kell a szer utóhatását, az esetleges következményeket huzamosabb használat esetén.

— Ez most nem fontos. A haza érdekei mást követelnek. Az utóhatást majd azután tanulmányozhatja. Akkor majd annyi kísérleti alany áll rendelkezésére, amennyit csak akar.

— Ilyen körülmények között semmiféle felelősséget nem vállalhatok a történetekért.

— Nem érdekel, hogy vállalhatja-e. Majd *én* vállalom!

„A felelősséget mindig az vállalja a legkönnyebben, akinek fogalma sincs, mit vállal tulajdonképpen”, szerettem volna mondani, „no meg az, akinek, mivel lehetősége van másra hárítani, úgysem kell a felelősségrevonástól tartania”, de ezt a megjegyzést, amelyet cinkos összehunyorító cinizmussal a tábornokkal szemben talán megengedtem volna magamnak, mégis jobbnak láttam visszanyelni, úgyhogy végül csak ennyit mondtam: — *Én* viszont minden felelősséget elhárítok magamtól.

— De engedelmeskedik?

— Eddig is azt tettem.

— Akkor rendben van. Tehát ön most azonnal kocsiba ül és addig el sem hagyja a várat, amíg el nem készíti a szervilinre vonatkozó pontos gyártási utasítást, amit majd az Amalgán Egyesített Vegyi Műveknek adunk át! Megértett?

— Igenis — feleltem katonásan kihúзва magam. Világosan láttam, hogy minden további ellenkezés teljesen hiábavaló lenne, s legfeljebb csak annyit érhetnék el vele, hogy bizalmatlanságot keltenék magam iránt. De ugyanekkor magamban azt is megállapítottam, hogy az ezredes és nyilván magát Suarezt is az elmúlt napok eseményei jobban megrendítették, mint ahogy azt feltételeztem. Beszélgetésünk tartama alatt az ezredes arca többször rángatózott az idegességtől.

— Hát akkor... A kocsi odalenn várja...

Szédelegve támolyogtam ki a helyiségből. A tudat, hogy nem várhatok tovább, terveim végrehajtását nem tolhatom ki újabb, sokszor már az álmodozás határát súroló fontolgtatásokkal, hanem haladéktalanul cselekednem kell, idegszálaimban feszülő riadalommal töltött el. Éreztem, hogy életem és egész munkám döntő fordulópontjához érkezett; tudtam, hogy *mernem kell*. Győzelem vagy bukás, lüktetett a dobhártyámon, mialatt a kocsi a vár felé közeledett. Most majd elválik, jól számítottam-e.